

Ehlâm Mustegânmî'nin "Siyah Sana Yakışıyor" Adlı Romanında Sembol

Symbol in Ahlaam Mostganmi's Novel "The Black Suits You"

Mohamad ALAHMAD

Doç. Dr. Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve
Belagatı Anabilim Dalı
Assoc. Prof., Gümüşhane University, Faculty of Theology, Department of
Arabic Language and Rhetoric, Gümüşhane/Türkiye

mohamadalahmad@gumushane.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3690-236x

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 06 Şubat/February 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 29 Nisan/April 2024

DOI: 10.53683/gifad.1432831

Atıf / Citation: Alahmad, Mohamad, "Ehlâm Mustegânmî'nin "Siyah Sana Yakışıyor"
Romanında Sembol / Symbol in Ahlaam Mostganmi's Novel "The Black Suits You" *Gifad:
Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / The Journal of Gumushane University Faculty
of Theology*, 13/26 (Temmuz/July 2024/2): 797-828

İntihal: Bu makale özel bir yazılım ile taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by special software. No plagiarism was detected.

Web: <http://dergipark.gov.tr/pub/gifad> **Mail:** ilahiyatdergi@gumushane.edu.tr

Copyright© Published by Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Gumushane University, Faculty
of Theology, Gümüşhane, 29000 Turkey. Bütün hakları saklıdır. / All right reserved.

Öz

Çağdaş Arap romanı, niteliğiyle günümüzün yaygın edebiyat türlerinden biridir. Sanat zenginliğini gerçekleştirebilmek için yenilikleri araştırma girişimlerinde çağın ruhuna ve değişikliklerine uyum sağlamaya çalışır. Bunu da alışılmışın dışında ifadeler kullanarak yapar. Bunların arasında geleneksel romana benzemesi mümkün olmayacak şekilde semboller kullanır. Bu farklılığını göstermek için geleneksel romanın kurallarını tümünden değiştirir. Cezayir asıllı Ehlâm Musteğânî'nin "Siyah Sana Yakışıyor" adlı romanı sadece duygusal bir roman gibi gözükmemektedir. Ancak derinlerine inildiğinde birçok sembolle karşılaşılır. Bu roman, yazarın yaşadığı toplumun çağdaş, siyasi ve sosyal problemlerini irdelediği gibi, çağımızda Arap ülkelerinde yaşanan önemli tarihi olayları da çağırıştırır. Bu makale, Ehlâm Musteğânî'nin "Siyah Sana Yakışıyor" adlı romanını kısaca tanıtmaya çalışır. Ardından da sembolün anlamı ve önemi üzerinde durur daha sonra da romandaki sembollerin eşsiz güzelliğine ışık tutar. Ayrıntılardan hareketle tüm dengelim metodu uygulanarak sonuca ulaşmaya çalışır. Araştırmada birçok sonuca ulaşıldı; bunlardan en önemlisi, yazarın romanını oluştururken başta romanın başlığı, üç rakamı, ney, yer ve karakterlerin adları olmak üzere çeşitli sembollerden yararlanmasıdır. Yazar, yirminci yüzyılın son on yılında memleketi Cezayir'de yaşanan siyasi ve toplumsal olayları bu sembollerle ilginç bir üslupla dile getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Roman, Sembol, Cezayir, Siyah Sana Yakışıyor, Ehlâm Musteğânî.

Abstract

Contemporary Arabic novel is one of the widespread literary genres of today. It tries to adapt to the spirit and changes of the age in its attempts to research innovations in order to realize the richness of art. It does this by using unusual expressions. Among these, it uses symbols in a different way than the traditional novel. The novel "The Black Suits You" by Ahlaam Mostganmi seems to be just an emotional novel. However, when one digs deeper, many symbols are encountered. This novel not only examines the contemporary, political and social problems of the society in which the author lives, but also evokes important historical events that took place in Arab countries in our time. This article focuses on the meaning of the symbol and its importance in this novel, and then highlights the unique beauty of the symbols in the novel. It tries to reach a conclusion by applying the deductive method based on the details. Many results were reached in the research; One of these is that the author uses various symbols, especially the title of the novel, the number three, and the ney, while creating his novel. The author expressed the events that took place in Algeria in the last decade of the twentieth century in an interesting

style.

Keywords: *Novel, Symbol, Algeria, The Black Suits You, Ahlaam Mostganmi.*

Extended Summary

The novel, as a literary art, has used symbolism in its depiction of the human issues it raises, and has employed it as one of the artistic methods used by writers. To express a special situation that they cannot express, or feelings that are difficult to convey in direct, ordinary language. The novel "The Black Suits You" by writer Ahlam Mosteghanemi is one of the literary works that used the symbol as a literary cover to express the writer Ahlam Mosteghanemi's intentions, experiences, thoughts, and feelings in an indirect, allusive way.

The writer Ahlam Mosteghanemi used the symbol in the title of the novel, which indicates that the writer wanted to express with this title that the black dress of sadness suits Algeria because of the many calamities and massacres it has experienced, and the hand of evil continues to afflict it from time to time. It also suits the heroine, Hala, as she is a daughter of this country and one of those who suffered most from its misfortunes. At the same time, she hopes that security and peace will come to Algeria and its people in the future, and this appears through what the color black carries within it compared to its white color, which symbolizes joy. She hopes that Algeria will wear the white dress of joy instead of the black dress.

799

The number three is characterized by sanctity in most global cultures, ancient and modern, and the writer repeated this number several times, and linked it to the heroine of the novel, "Hala", who is a symbol of Algeria. By repeating the number three, the writer Aradat grants sanctity to her homeland, Algeria.

The writer used the flute in the novel. Because it is a symbol of the human soul's longing for its original origin, according to the thought that came in the poem "The Flute" by Jalaluddin Rumi. The novel's heroine, Hala, moving away from her homeland, Algeria, against her will, is similar to the flute moving away from its original homeland. That is why we hear from the flute that melodious, sad sound that expresses his longing and the pain of separation, and you also feel the sadness of the novel's heroine, "Hala," who is far from her homeland, Algeria.

The novelist made the city of "Marouana" in Algeria a symbol of all of

Algeria. That's why she gave her the same qualities as the heroine of the novel, "Hala," who is the symbol of Algeria in the novel. These qualities are: strength, tenderness, kindness, and generosity. The novelist wanted to deliver an important message to the recipient: her homeland, Algeria, is characterized by very beautiful qualities. She is strong, compassionate, sublime and generous.

The novelist chose the name "Hala," the heroine of the novel, because the dictionary meaning of this name is: black cloud. The writer chose the heroine's title, "Al-Wafi," which indicates loyalty. The writer wanted to say that the heroine of the novel's "Hala" is high and strong like the black cloud, and she is also capable of benefit and also capable of taking revenge like the black cloud as well; The black cloud can be useful in quenching a thirsty land, and it can also harm the land, causing torrents and floods. The writer also wanted to say that the heroine is loyal to her homeland, Algeria, and she is like Algeria, which is loyal to its people.

The writer chose the name "Tala" because its dictionary meaning is: something with a good appearance, and she chose the title "Hashem" for him because the dictionary meaning of this word is "the one who destroys others." The novelist symbolized this character as a selfish man who seeks to satisfy his desires with all his intelligence, culture, and wealth, but without caring about the other when he destroys him. He combines the qualities of sophistication and destruction at the same time, it carries poison and honey. He is like the people of Algeria who loved Algeria and destroyed it at the same time. They thought they were rebuilding it, but they did not know that they were destroying it with their wrong ideas. The characteristics of "Tala" are the opposite of the characteristics of "Ezz Al-Din," whom the writer made a symbol of a person loyal to his country and his countrymen, as well as to all of humanity. He cares about others, not himself, and seeks to make others happy despite his misery. He represents every honorable citizen who cares about building his country, seeks to make its people happy, and rid them of injustice.

The writer relied on symbolization in constructing her novel, and worked to employ several symbols in it, benefiting from her historical knowledge of the events in her country, Algeria, and from her culture and experience in employing symbols in fictional literature. It can be said that the novel "The Black Suits You" is one of the important political works that mainly used the symbol to convey the writer's ideas. It presented the tragic events that led to the destabilization of Algeria's security and stability

during the last decade of the twentieth century, and expressed the bitter reality of that time period in Algeria's history, and also charted the path of salvation leading to safety.

Giriş

Delalet edenle edilen arasındaki bağ edebiyatta sembolün oluşmasında zorunludur. Yazarın eserlerinde kullandığı sembol ile günlük hayatında işaret ettiği ve düşüncelerini ifade ettikleri arasında rastgele bir bağın olması uygun değildir.¹ Çünkü sembolizm metni ve okuyucuyu yazarın düşüncesine ortak olmaya ve onun düşüncelerine eşlik etmeye çağırır.² Okuyucu sembolün mantık örgüsü ile yazarın işaret ettiği düşünce arasında bir bağ kuramazsa bu düşünce ortaklığını gerçekleştiremez.

Sembolizm Cahiliye Döneminden beri var olagelen bir olgudur. Özellikle de son dönemlerinde Araplar bu konunun öncülüğünü yapmaktadır. Ancak Araplar daha önceleri, şimdiki gibi sembolizmin sanatsal işlevine önem vermemişlerdir. Aynı zamanda İslam'ın ortaya çıkışı ve Abbâsî döneminde yayılan ve gelişen kıssa ve makâmât gibi edebî türlere rağmen serbest edebiyatta da sembolizm yeterince önemsenmemiştir. Kâtiplerin Yunan, Hint ve Fars edebiyatından etkilenmeleri ve şehirlerin büyümesi de sonucu değiştirmemiştir.³

Araplar 19. ve 20. asırda Fransız kültürünün Mısır ve Şam'da yaygınlaşmasıyla birlikte sembolü kullanmayı öğrendiler. Charles Baudelaire ve Arthur Rimbaud ve benzeri sembolizm şairlerini tanıştılar. Bazıları sembolü kullanarak onları taklit etmeye başladı. Araplar da bu iki asır boyunca batıyla ilgilenmelerinin sonucunda Avrupalılardaki tiyatro, roman ve hikaye sanatlarını tanıdı. Avrupalıları bu sanat şekli üzerinden taklit edip üretmeye başladılar. İlk etapta yazılarına gerçekçilik ve romantizm akımları galip gelse de daha sonra zamanla sembolizmin etkisi özellikle Yusuf İdris, Tefvik el-Hakîm, Necip Mahfuz vb. yazarlarda görülmeye başladı.⁴

¹ Ahmed Kaddûr, *Mebâdi' u'l-Lisâniyyât* (Dımaşk: Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir, 1996), 289.

² Henry Beer, *el-Edebu'r-Remzî*, trc. Henry Zağîb, 1.baskı (Beyrut: Menşûrât Daru 'Uveydât, 1981), 10.

³ Abdullah İbrahim, *Mevsû'atu's-Serdi'l-Arabî* (Beyrut: el-Muessesetu'l-Arabiyye li'd-Dirâset ve'n-Neşr, 2000), 1: 128. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Kuyanay, "Arap Edebiyatında Şiirden Nesre Geçiş Süreci", *SSD Journal* 7 /29 (Ocak, 2022), 38-50. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.544Publis> (14/01/2024)

⁴ Charles Chadwick, *er-Remziyye*, Trc. Nesîm Yusuf (Kahire: el-Hey'etu'l-Masriyyetu'l-Âmme li'l-Kitâb, 1992), 27-31.

Roman özünde olay örgüsünü barındırır. Romanda kelimelerin anlamı ve delalet ettiği yerler şiirden daha çoktur. Nitekim şiirde kelimeler bazen müzik ve sembolün bir parçası olduğunu ima edecek şekilde kullanılır. Romanda ise ilk önce mana ve işaret ettiği sembolün rolünü alır. Kelimeler bazen yazarın romanında sembolizm sanatını oluştururken bir çatışmaya sebep olur. Yazar kelimeleri, cümleleri ve manayı vermeye çalışırken aynı zamanda sanatsal romanın yapısını da oluşturmaya çalışır.⁵

Edebiyatta sembolizm sanatının üç güzellik sınırı vardır. Birincisi: Sembol gerçeklikten başlayıp onu aşarak daha saf ve soyut hale gelir ve bu soyut düzey ancak sembolün maddenin sınırları ve detaylarından seçilmesiyle oluşturulur. İkincisi: Sembolizm, gerçeği analiz etmek değil aksine yoğunlaşmaktır. Böylece sembolü ve hayali birbirine bağlayarak sembolün bazı parçalarını gizler ya da parçalarını tek bir parça haline getirerek birbirine giydirir ya da ortak özelliklerine işaret eder. Belki de bu yoğunlaşma sembolün arkasındaki kapalılığı birkaç açıdan yorumlamaya sevk eder. Üçüncüsü: Sembol kelimelerin değil üslubun özelliğidir Yani kelimelerin oluşturduğu bir oluşumun değeridir fakat tek bir kelimenin değeri değildir.⁶

Sembol, sıfat olarak ihtiva ettiği anlam, yorum ve bir değer ————— 802 rasyonelliği nispetinde daimî ve evrensel bir karaktere sahip olur. Semboller insan ruhunun bir fenomeni olup, insanın manevi hayatını canlı tutan simgelerdir.⁷

Sembol, yazarın fikir ve maksatlarını örtülü olarak ima edici bir şekilde ve edebî bir üslupla ifade şeklidir. Dikkatli bir okuyucuya ve alanında uzman bir eleştirmene iletilmek istenenleri aktarır. Sembol, sözün görünen manasının arkasında delalet ettiği gizli mananın anlaşılmasına bir vesiledir. Aynı zamanda görünen manasına da itibar ederek maksadını gerçekleştirir.

Usta yazar, özenle ve çok istekli bir şekilde sembollerini seçer ki duygusal tecrübesi ile tutarlı olsun ve ifade etmek istediği pozisyona karşılık gelsin. Dolayısıyla o sorunlarını, kaygılarını, fikirlerini ve duygularını sanatsal bir biçimde ifade edebildiği semboller kullanır. “Sembolün bir modeli yoktur, olamaz da. Bu bir teoriye dayanmayıp sanatta sanatsal bir

---

⁵ Chadwick, *er-Remziyye*, 23.

⁶ Muhammed Fettûh Ahmed, *er-Remz ver-Remziyye fi’ş-Şiiri’l-Mu’âsir* (Kahire: Dâru’l-Me’ârif, 1984), 136-138.

⁷ İsmail Yakıt, *Yunus Emre’de Sembolizm, Çıktım Erik Dalına* (Ankara: Kültür Bakanlığı, 2002), 3-4

söylem, sembolde de sembolik (bir anlatımdır)".⁸ Sembolün edebî dilde kullanımı, farklı ve mecâzî bir ifade diline olan ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Sembolik bir dilde yazmak, yalnızca dilin yapısı ve anlatisıyla sınırlı değildir. Yasaların, tabuların ve çeşitli sansür türlerinin baskısı ve macera ruhuyla dolu, kalıntıları, dipnotları ve varoluşlarının dışında bırakılanları açığa çıkaran, şeylere farklı bir bakış açısıdır.⁹

Edebi bir sanat yazısı olan roman, ortaya koyduğu insani meseleleri canlandırmak için sembolü kullanır. Yazarların kullandığı sanatsal yöntemlerden biri olarak, özel bir ortamı ifade etmek için, duygularını sıradan bir dille doğrudan iletmeleri güçtür.

Ehlâm Musteğânmî "Siyah Sana Yakışıyor" adlı romanında deneyimlerini, düşüncelerini ve duygularını dolaylı olarak ifade etmek için sembollerin gerçekliğini örtülü olarak dile getirme becerisinden yararlanmışır. Bu romanda sakladıklarını göstermeye, içerdiği sembollerin bir kısmını açığa çıkarmaya ve anlaşılması için uygun bir ortam sağlamaya çalışacağız.

1. Ehlâm Musteğânmî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

Ehlâm Musteğânmî Cezayirli bir edebiyatçıdır. Tunus'ta 1953 yılında 803 mücahit ve devrimci bir ailede dünyaya gelmiştir. Babası Muhammed Şerif Musteğânmî, Fransız işgaline karşı çıkmasından ve vatanını işgal edenlere karşı yapılan gösterilere katılmasından ötürü Fransız ordusu tarafından takip edilmiş, bu sebeple de vatanı Cezayir'den göç etmek zorunda kalmıştır. Cezayir'in bağımsızlığını elde etmesinden sonra da Cezayir'e geri dönerek başkente yerleşmiştir. Ehlâm, ideolojik düşüncelerinde babasının devrimci, militarist kişiliğine yakındır. Kalemını milli meselelerde düşüncelerini ifade etmek için kullanmış, yaratıcılığın ve yurtseverliğin zirvesinde tarihi romanlar üretmek için çalışmıştır. Ülkesi Cezayir'e olan aşkı oluşturduğu eserlerin izdüşümünde görülür.¹⁰

Ortaöğrenimini Cezayir'de tamamlamıştır. 1971'de Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi'nden mezun olmuş, 1982'de Paris'te Sorbonne

⁸ Tzvetan Todorov, *Nazariyyât fi'r-Remz*, Trc. Muhammed ez-Zikrâvî, 1.baskı (Beyrut: el-Munazzamatu'l-Arabiyye li't-Terceme, 2012), 9.

⁹ Tzvetan Todorov, *Medhal İle'l-Edebi'l-Acâibî*, Trc. el-Sidîk bu 'Alâm, 1.baskı (Ribat: Dâru'l-Kelâm, 1993), 4-5.

¹⁰ Müzyânî Müniye- Tavâhiriyye 'İcle, *eş-Şahsiyyât fi'l-Esvedî Yelîku Biki li Ahlâm Müsteğânmî*, yüksek lisans tezi, Câmîatu Becâye el-Cezâir, 2014, 52.

Üniversitesi'nde Sosyoloji alanında doktora yapmıştır.¹¹

Ehlâm Musteğânmî yaratıcı Arap kadının öncüsü sayılır. Yazmaya şiir ve makale ile başlamış Cezayir basınında çeşitli şiir ve makaleleri yayınlamıştır. İlk şiir kitabı "Günlerin Limanında" 1971'de yayınlanmıştır. 1976'da ise Beyrut ve Paris'te "Çıplaklık Anında Yazmak" adlı kitabı yayınlanmıştır. Akabinde 1978 ile 1986 yılları arasında Beyrut ve Paris'te "Bir Balığın Yalanları" adlı kitabı yayınlamıştır. Sonra 1993'te ödül kazandığı eseri "Bedenin Hafızası", 2003'te "Yataktan Geçen", sonra da 2009'da "Nisyan.com" adlı romanı ve ardından 2012 yılında "Siyah Sana Yakışıyor" romanını yayınlamıştır.¹²

Ehlâm Musteğânmî, günümüz Arap roman yazarlarının en önemlilerindedir. Romanları Arap dünyasında en çok satanlar arasında yer almıştır. Edebiyat alanında birçok ödül almıştır. Kahire'de 1996'da "Yaratıcı Kadınlar için Nûr Kuruluğu" ödülü, 1998'te "Bedenin Hafızası" romanıyla "Necip Mahfuz" ödülü, Lübnan'da 1999 yılında "Corc Tarabih Kültür ve Yenilik" ödülü, 2009 yılında "Zırh-ı Beyrut" ödülleri bunlardan bir kaç tanesidir. Bunun haricinde 2006'da Amerikan Fors dergisinde Arap dünyasında en yaygın kadın yazarlar arasında gösterilmiştir.¹³ Yine 2006 yılında aynı dergi, iki milyonu aşan kitap satışlarıyla onu Arap dünyasının en popüler Arap yazarı olarak göstermiştir. Ayrıca 2016 yılında UNESCO Barış Elçisi unvanına da layık görülmüştür.¹⁴

2. Ehlâm Musteğânmî'nin "Siyah Sana Yakışıyor" Adlı Romanı

Yazar bu romanda Hâle ve Talâl'in çokça yer aldığı "İki Kahramanın Aşk Hikâyesi"ne yoğunlaşmıştır. Romanda 1990'larda Cezayir'in yaşadığı korkunç koşullardan bahsedilmektedir. Bu dönemi yazar "Kara On Yıl" olarak isimlendirmiştir. Bu dönem birçok Cezayirli'nin öldürüldüğü, diğerlerinin de ülkeden kaçtığı kaos ve şiddet ortamına şahitlik etmiştir.

Roman, teröristler tarafından öldürülen ünlü şarkıcı Uras'ın kızı olan Hâle merkezinde kurgulanmıştır. Hâle'nin erkek kardeşi Alâ da öldürülenler arasındadır. Hâle şarkı söyleme sevgisini babasından edinmiştir. Şarkı söylemede babasının yolunda devam etme isteği

¹¹ Mûniye- 'İcle, *eş-Şahsiyyât f'l-Esvedî Yelîku Biki li Ahlâm Müsteğânmî*, 52.

¹² Yasin Mahmud, (27 Aralık 2019), e's-Sîratu'z-Zêtiyyetu'r-Rivâiyye Ahlâm Musteğânmî <https://www.almsal.com/post/278099>.

¹³ Mahmud, e's-Sîratu'z-Zêtiyyetu'r-Rivâiyye Ahlâm Musteğânmî <https://www.almsal.com/post/278099>.

¹⁴ <https://www.hachette-antoinette.com/our-authors/ahlam-m.html> (12/01/2024).

teröristlerin kendisini ölümle tehdit etmesine sebep olmuş, bu durum onun annesiyle orayı terk ederek Şam'a yerleşmesiyle sonuçlanmıştır.

Lübnanlı bir iş adamı olan Talâl televizyon seyredirken, teröristleri cesaretle kınayan Hâle dikkatini çekmiştir. Hâle'nin teröristleri cesurca kınaması, gururlu ve onuru hali Talâl'i cezbetmiştir. Talâl bu andan sonra Hâle'ye ulaşmak için çabalamış, daha sonra her iki taraf arasında karşılıklı hayranlığa dayalı bir aşk ilişkisi gelişmiştir. Ancak bu ilişki, Hâle'nin Talâl'a duyduğu güven eksikliğinden dolayı sürmemiştir. Ayrılma aşaması Hâle için zor olsa da kendine olan güveni ve güçlü iradesi sayesinde üstesinden gelmiştir.

Roman, yazarın olaylar için kılıf olarak kullandığı aşk konusunun ötesine geçmiştir. Okuyucuyu heyecanlandıran bir anlatımla geçen yüzyılın son on yılında Cezayir'in başına gelen terör konusu romanda işlemiştir. İnsanlıktan uzak, aşırı dinci ideolojileri sebebiyle binlerce masum insanın hayatına mal olan bu dönem "Kara On Yıl" olarak adlandırılmıştır. Kahraman Hâle'nin hem babasını hem de erkek kardeşini kaybetmesi, vatanındaki istikrarsızlık, ölüm tehditleri ve güvensizlik nedeniyle de başka bir ülkeye kaçması; Cezayir toplumunun çektiği acıları temsil eden canlı bir model olmasını sağlamıştır.

Romanda, o zamanlar Cezayir toplumunun birçoğunu tekfir eden, öldürme, korkutma ve insanlar arasında endişe yaymaya kalkışan radikal din adamları hakkındaki anlatımla birlikte Cezayirli kadınların bu zor koşullar altında çektiği acılara da değinilmektedir. Ayrıca çeşitli sanatsal ve estetik sembollerle dolu bir dizi sosyal, politik ve tarihî konu da romanda işlenmektedir.

Roman sadece Cezayir'de gerçekleşen kanlı olayları yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda, özellikle Lübnan, Irak ve Suriye gibi diğer Arap ülkelerinde meydana gelen olayları da anlatır.

3. Sembol Kavramı

Sembol bir kavram olarak "dil, ağız, kaşlar, gözler, el veya dudaklarla işaret" dilidir¹⁵. Sembolik anlatım ise bir duygu, düşünce ve inancın daha etkili ve vurucu bir şekilde aktarılabilmesi için kendi gerçeğinin dışında bir başka simgede somutlanarak anlatılmasıdır. Sembol, Kur'ân'da "remz" kelimesiyle ifade edilmiş olup, pek anlaşılmayan gizli ses anlamına

¹⁵ Mecdu'd-Dîn Muhammed b. Ya'kûb el-Feyruzâbâdî, *el-Kâmûsu'l-Muhît*, thk. Muhammed Na'îm, el-'Urksûsî, 8.baskı (Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 2005), 512.

gelmektedir. Allah teâlâ şöyle buyuruyor: “İnsanlara, üç gün, işaretten(remz) başka söz söylememendir.”¹⁶

Terminolojide sembolün birçok tanımı vardır. O tanımlardan biri, dilin ifade edemediği psikolojik yönü ile ilişkilendirilmiştir. Nitekim Muhammed Ganîmî Hilâl'e göre “Gizli psikolojik yönlerini dolaylı ifade etmektir ki, işaret ettiği konumu itibariyle dilin yerine getirdiklerine karşı yetersizdir.”¹⁷ Ayrıca o, bunu bir çeşit yaratıcılık olarak görmektedir. Abdulkadir Feyduh ise sembol ile ilgili olarak şöyle demektedir: “Edebiyat yazarları, gizemli ve kapalı güçlerini aktaran sembol yolunu tuttular. Hatta gizli iç dünyalarını gösterecek nitelemelerle gizli dünyalarını sorgulayan bir yol tuttular. Sadece keşifsel gücünü kapsayan gizli dünyalara daldılar”¹⁸.

Sözlükleri insan arzularının ve büyüyüp devam eden manevi taleplerinin karşılanmasında eksik, dar ve yetersiz oluşu, dış dünyadaki zaman ve mekândaki sınırlamalar ve sağlamlık, insan düşüncesinin ferahlığı, esnekliği ve hayal gücü ile karşılaştırılırsa; bu durum, yazarı sembolü kullanmaya sevk etmektedir¹⁹.

Yazarın etrafındaki yaşam ne kadar karmaşık; siyasi, sosyal ve kültürel ortamında kırgınlık ne kadar fazla olursa, psikolojik devrimi ve mevcut durumu protesto etmek ve reddetmek üzere sembolü kullanmak da o kadar artar. Ayrıca sembol, yazarın kültürün genişliğine ve edebi tecrübesine uygun bir şekilde ima edilen fikirlerini ve hayalini ortaya koymak için elinde güçlü bir araçtır.

Sembolün belirgin özellikleri vardır. Bunlardan en önemlisi, kendisine özdeş bir özellik olarak sayılan telkindir. Bu unsur sembolü ifade eden başlıca kavramlardan biri olup, oluşumunun da önemli unsurunu teşkil eder. Edebiyat okullarının özelliklerinden sayılan gizemin okulu da semboldür.²⁰ "Sembolizm, edebiyatta ve sanatta, semboller ve öneri ile anlam ifade eden bir doktrindir. Böylece imajı tamamlamada ya da hayal gücünü yaratmada dâhil olmak üzere duyguları güçlendirmede bir payı

---

¹⁶ Âl-i İmrân 2/41.

¹⁷ Muhammed Çuneymî Hilâl, *el-Edebu'l-Mukârin* (Beyrut: Dâru'l-Avde, 1983), 398.

¹⁸ Abdulkadir Feyduh, *er-Ru'ye ve't-Te'vîl Medhal li Kıraeti'l-Kasîdeti'l-Cezâiriyye el-Mu'âsıra*, 1.baskı (Cezayir: Dâru'l-Visâl, 1994), 69.

¹⁹ Osman Haşlâf, *er-Remz ve'd-Dilâletu fi Şi'ri'l-Mağribi'l-Arabiyyi'l-Mu'âsır* (Cezayir: Menşûrâtu't-Tebyîni'l-Câhiziyye, 2000), 7.

²⁰ Ömer Dusûki, *el-Mesrahıyetu Neş'etuhâ ve Târihuhâ ve Usûluhâ*, 2.baskı (Kahire: Dâru Fikri'l-Arabî, 1970), 28.

vardır."²¹

Sembol, insanın içinde yaşadığı, sıradan ve doğrudan iletişim kurmanın imkânsız olduğu gerçekleri ifade etmesinin tek yolu olmuştur.²² Edebiyattaki görevi, yazarın kültürünün derinliğini, bilgi genişliğini ve okuyucu için ortaya koyduğu konuya uygun, anlamlı ve deneyimli bir şekilde sembol kullanımını gerektirir.

Cezayir edebiyatı nesir ve şiiri, yazarlarının sosyal, politik ve psikolojik koşulları altında kullandıkları sembolün çeşitliliği ile tanınmıştır. Eğer zulüm ve baskı sembolün kullanımına iten sebeplerinden ise, o zaman Cezayirli yazarın, bağımsızlık ve özgürlük elde etmek için, özellikle mücadele dönemlerinde, bu yöneme başvurmaya en çok ihtiyaç duyan insanlar arasında olması da oldukça normal karşılanmalıdır.²³

4. Roman Başlığının Sembol Olarak Kapsamı

Başlık, edebi çalışmanın bir yansımasıdır. Çünkü "Geniş, metni büyük bir gizlilik ve yalın hali içerir. Yapısını, delaletini veya her ikisini aynı anda gizler. Başlık, bizzat çalışmanın amacını veya hikâyenin sonucunu ve içindeki karmaşıklığın çözülmesini içerebilir".²⁴

Yazarı, romanın adını seçmeye iten birçok sebep vardır. Ayrıca başlığın okuyucuyu okumaya çeken bir fonksiyonu da vardır. Dolayısıyla yoğunlaştırılmış bir vazifesinin yanında, özetleyici ya da önemli olaylara işaret edici bir görevi de vardır.²⁵ Bundan ötürü başlık, bilinen bir şeyin ismi gibi var olan özelliğine de işaret eder ve onunla karşısındakilere yol gösterir.²⁶

"Siyah Sana Yakışıyor " romanının ismi, metnin ve ilk sinyalinin anahtarı olduğu için okuyucuyu içindeki anlamsal eşğin önüne yerleştirir. Çünkü okunduğunda bizi ilk önce en iyi anlayan odur.

Yazar bazen metin içerisinde isim cümlesi boyunca şifrelemeye, dilsel

²¹ Mes'udân Zehra, *er-Remziyye fi'r-Rivâyeti'l-Cezâiriyye Rivâyetu'l-Hût ve'l-Kasr-ı Tâhir Vettâr İnmûzecen*, Yüksek lisans tezi, Câmî'atu Abdulhamid b. Bâdis, Müsteğânim, 2017, 24.

²² İzzeddin İsmail, *eş-Şi'ru'l-Arabîyyi'l-Mu'asır*, 2.baskı (Beyrut: Dâru's-Sekâfe, 1972),169.

²³ İdris Bûdîba, *er-Rivâyetu ve'l-Binyetu fi Rivâyâtî't-Tâhir Vettâr*, 1.baskı (Kasantine: Menşurâtu Câmî'atu Montriyy, 2000), 233.

²⁴ Bessâm Katûs, *Simyâu'l-'Unvân*, 1. Baskı ('Ammân: Vezâretu's-Sekâfe, 2010), 39.

²⁵ Mohamad Alahmad, "Hannê Mîne'nin Üç Eseri (Bakâyâ Suvar, el-Mustenka' ve'l-Kitâf) Örneğinde Otobiyografik Roman", *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 23/11 (Nisan, 2019), 268.

²⁶ Muhammed Fikri Cezzâr, *el-'Unvân ve Simyûtikiyâ el-İttisâl el-Edebî* (Kahire: el-Hey'etu'l-Misriyyetu'l-'âmmetu li'l-Kitêb, 1998),15.

kısıtlamaya ve ayrıştırmaya gitmektedir. Desteklerini de canlı ana merkeze dönüştürmektedir. Bu nedenle okuyucu başlıkta metni kapsayan ve kapalılıklarını çözen bir anahtar eşiği bulur. Sunduğu imalarla da gelecekteki metnin içerisine yoğun konuşmalar yerleştirir.

Başlık, okuyucuya romanın tamamıyla etrafında döndüğü, olayların çıktığı ve sonunda kendisine döndürüldüğü ana şahsiyetlerin etrafında konumlandığı bölümdür. Başlık cümlesi romanda birçok defa tekrarlanır ve her defasında ekli önemli olayı ifade eder. Çünkü başlangıçtan son cümlesine kadar serbest romanın olayları arasında bağlama rolünü yerine getirmesi gerekir.

“Siyah Sana Yakışıyor” başlığı okuyucuyu romanı okumaya bağlayacak şekilde görevini yerine getirir. Çünkü romancı romanda geçen önemli olaylara işaret eden anlamları taşıyan keskin kısaltmalarla da görevini yerine getirmektedir. Bu olaylardan biri de şarkıcı Hâle'nin konserlerde ve tv röportajlarında giydiği siyah elbise ve şıklığı etrafında dönmektedir. Belki de siyah elbisesi Talâl'ın ona olan ilgisinin sebebidir. Bu nedenle de ona gönderdiği ilk çiçek buketinin kartına “Siyah Sana Yakışıyor” yazar.²⁷ Ona takdim ettiği hediye elbisesini de siyah renkte seçer. Daima bu renkle önünde görünmesini tavsiye eder. Siyah elbisesiyle ona olan sevgisini ifade ederek “Her özlediğimde siyah giyerim. Ağaca âşık olan adama özür dileyen bir eda ile cevap verdi: Ben bir yaban mersini ağacıyım, aslında siyahtan başka elbisem yoktur.”²⁸ Bu sebeple onu çok güzel ve ona daha yakışmış olarak görüyor: “Belki de onunla daha uyumlusun diyebilirim... Siyah... Ey Hanımefendi! Hanımefendiliğini seçiyor”.²⁹

808

Hâle'nin giydiği siyah elbiseye ilgide ısrar etmesi, okuyucuyu bu ısrar etrafında birçok soru sormasına sevk etmektedir. O sorulardan bazıları şunlardır: Adam gerçek hayatta da sevgilisinin daima siyah elbiseyi giymesini mi istemektedir? Yoksa siyahtan başka renkteki elbiseleri giymesinden hoşlanmıyor mu? Yoksa başka renklerdeki elbiseleri giymesine dayanamıyor mu? Bu demektir ki, siyah elbise giyen normal bir kadının peşinde değiliz. Aksine yazarın işaret etmek istediği sembolün peşindeyiz. Yani başlığın ardında gizlediği bir sembol vardır.

Romanı okuyan; yazarın, Cezayir'in uğradığı acı verici olayların birçoğunu yaşadığını anlar. Bu olaylar, sömürgeci Fransa'nın işgali

---

²⁷ Ahlâm Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki* (Beyrut: Dâru Nevfel, 2012), 44.

²⁸ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 186.

²⁹ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 186.

döneminde verilen bir milyondan fazla şehidi işaret etmektedir. Diğer taraftan yazar bağımsızlığını elde ettikten sonra vatan evlatları arasındaki çatışmalara yoğunlaşmaktadır. Öyle ki Cezayir, çatışmalarda evlatlarının kanlarını ziyadesiyle akıtmaya zorladı. Romanın içerdiği bu ve buna benzer olaylar, Cezayir tarihinin uzun dönemlerinde siyah hüznün elbisesiyle anılır hale getirdi.

Bu durum olaylarla, başlığınan başlayarak romanı gölgede bırakan siyah renk arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Siyah renk bu ülkede alışılmış, onunla özdeş ve sanki onun özelliklerinden biri haline gelmiştir. Yani "Siyah sana yakışıyor" cümlesi aynı zamanda iki şeye işaret eder: Birincisi kahraman Hâle'nin üzüntüsüne, ikincisi de tümüyle Cezayir'in üzüntüsüne. Aynı zamanda Cezayir, Hâle ve yazar Ehlâm Müstağânmî'nin vatanydı. Gerçekte başlık "Metnin dokuduğu her şeyin küçültülmüş bir aynasıdır."³⁰

Romanın kahramanının uğradığı zor durum, Cezayir'in yaşadığı zor duruma benzemektedir. Her iki zaman arasında farklılık olsa bile. Çünkü devletlerin ömrü fertlerin ömürlerinden daha uzundur. Romanda işlenen konular arasında kahramanın konuştukları da vardır. Ancak romanda Cezayir'in hüznü gizlenmektedir. Dolayısıyla artık Hâle Cezayir, Cezayir de Hâle'dir. Romanda geçen "Hayat bana boyun eğdirdi ... siyaha daha fazla sabredemiyorum/dayanamıyorum."³¹ "Siyah ölümden başka bir şeyim kalmayınca ihramumdur. Artık ben ona mensubum. Onun beni başkalarından ayırdığını ve beni koruduğunu hissediyorum..."³² ifadelerinden de bu durum anlaşılmaktadır.

Roman Cezayir ve halkının maruz kaldığı özellikle de geçen son on yıllardaki olayları ve sıkıntıları ortaya çıkararak olayları işlemiştir. O dönemde kimileri doğrularını kaybetmiş, kimi insanları da korku ve ümitsizlik sarmış ve Cezayir'in binlerce evladı da ürkmüştü.³³

Gerçekte, yazarın romanda işlediği aşk hikâyesi, duygusal bir kapak ve yazarın romanına eklemek istediği ulusal fikirleri ve tarihi olayları aktarmak için bir sebeptir. Romanı inceleyen biri, eseri Fransa'dan bağımsızlığını elde etmesi ve işgalcilerin oradan çıkarılmasından sonraki dönemde Cezayir'i saran tarihsel olayları anlatan mükemmel bir eser olarak

³⁰ Şu'ayb Halîfî, "en-Nassu'l-Muvâzî li'r-Rivâye İstiraticiyye el-Unvân", *Mecelletu'l-Kermel* 46 (1992), 84-85.

³¹ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 48.

³² Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 115.

³³ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 26.

bulur. Aslında yazar, romanında Arapçılık ve Arap rahatsızlığının nedenini sorgulamaya çalışmış, bu hedefini de ancak sembollerle ifade edebilmiştir.

Romanın başlığı aslında bünyesinde sihirli işaretler barındırmaktadır. Siyah hüznün rengidir. Aynı zamanda da vakar ve heybet rengidir. İçinde beyaz ikiz denen sevinç ve mutluluğu taşır. Başlıktaki “yakışıyor” kelimesi ardında birçok işareti gizler. Çünkü onda hüznü içeren olumsuz mana vardır. Aynı zamanda da olumlu olarak sevinç anlamı vardır. Bu başlığın ardında siyah giymiş güzel bir kadın ve aynı zamanda bir ağaç ve bir vatan vardır.

Görüldüğü gibi romanın başlığı bile dikkati çekmek için yeterlidir. Belirtmek istenen, çeşitli anlamlara bürünen sembollerin, faktörleriyle ne kadar da güzel anlatıldığı bir göstergesidir. Bu durum okuyucuyu romanın metni boyunca takip etmesine ve en uzak bilgilere erişmesine sebep olmaktadır. Kahraman Hâle, vatanı Cezayir ve şehri Mervane aynı şeyi ifade etmektedir aslında: Hâle’nin hayâ ve hüznü, vatanı Cezayir’in ve şehri Mervane’nin hüznü ve hayâsı.

Romanın yazarı, Hâle’nin şehrin ve vatanın hüznünü daha da artırmıştır. Bu üç hüznü de onun hayatının bir parçası olmuştur. Aslında küçüklüğünden bu yana dedesinden duyduğu hüznü şarkılarına almıştı. Asla sevinç şarkıları da işitmemişti. “Büyüdüğünde anladı ki, Mervâne şehri hüznüyle süslenmiş, hüznü teneffüs eder olmuş ve ses tonları da daha çok hüznü çağırıyor olmuştur”.³⁴

Yazar büyüdüğünde de daima siyah giymeye devam etmiştir. Bu durumu romanında şöyle ifade eder: “Siyah benim mahremim, ölüm mensup olduğum mahremlerimden başka bir şey bırakmadı. O beni korur ve başka kadın şarkıcılardan ayırıp öne çıkarır. Ayrıca okula başladığımdan bu yana siyahı severim”.³⁵

Yani Yazar Ehlâm Müstağanmi, bu romanda, hüznün rengi olan siyah elbisenin birçok felaket ve katliam nedeniyle Cezayir’e uyduğunu ifade etmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda romanın kahramanı olan Hâle de bu ülkenin kızı ve felaketlerin ve talihsizliklerin birçoğunu yaşayanlardan biri olarak bu durumu göstermeye çalışan ana karakterdir. Barış ve güvenliğin gelecekte Cezayir ve halkına çözüm getirmesi temennisiyle Cezayir’in beyaz sevinç elbisesini siyah elbisesiyle değiştirmesini ummaktadır. Romanın

---

³⁴ Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 65.

³⁵ Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 115

sonunda da Hâle'nin siyah elbisesini çıkarması ve masmavi bir elbise giymesi de bu durumu sembolize etmektedir: "Masmavi elbisesinde gözlerinin ona kaydığı andan itibaren intikam almak istiyordu. Annesinin onu gözünden uzak tutmayı seçtiği renk, çünkü çok görkemliydi." dedi.³⁶

Hâle'nin ve Mervane şehrinin hüznü Cezayir'in hüznünün yalnızca bir kopyasıdır ve zavallı Cezayir her zaman adaletsizliğe, yabancıların ve onların çocuklarının baskısına maruz kalmıştır. İlk önce kendi yöneticileri ülkeye tam anlamıyla sahip olmamakla birlikte yetişkinlerin mezarları üzerinden anlaşmalar yaparak kaderini elinde bulunduranların ayak tabanları altında saf çocukların öldürüldüğü bir ülkeye zemin hazırlamışlardır.³⁷

Hâle bir suçludan kaçmaya çalışan kimse, kendini başka bir suçlunun elinde bulur: "Kaderi, bir başkasından kaçmaya çalışan bir zorbaya başvurmakta. İşgalci isyancıların değiştirmek istediği insanlar gibi, onları ortadan kaldırmak isteyen insanları da işgal etmeye niyetinde idi. Kendini kaçmaya ikna ederek başka bir işgalcinin eline düşmüşür".³⁸

Dolayısıyla romanın başlığının metinde ele alınan soyut konulardan daha geniş bir anlama sahip olduğu söylenebilir, bu nedenle siyah renk bir sembol haline gelmiştir. Romanın bireysel önemi, tüm kahraman neslini ve bir bütün olarak Cezayir'i temsil etmesidir. Başlık aynı zamanda yazarın psikolojik ve duygusal durumu ile de alakalı görünmektedir. Yaşadığı üzücü durumun Cezayir'de geçmiş ve geçmekte olan bir dizi gerçeği ortaya çıkardığı anlaşılmaktadır.

5. 3'lü Sembolizm

Yazarın ısrarla üç sayısını tekrarlaması, okuyucuda merak duygusunu uyandırıp ona yönelik sorular sormaya yöneltmektedir. Talâl Hâle'ye üç çiçekten oluşan bir buket göndermiştir ve beraberindeki kartların her biri üç kelimededen oluşan bir cümle içermektedir. Bu cümleler şunlardır: "الأسود يليق" (Siyah sana yakışıyor).³⁹ "أملك كل الوقت" (Bütün zamana sahibim).⁴⁰ "احتف" (Bekleyen çiçeklere önem ver.)⁴¹

³⁶ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 328.

³⁷ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 78.

³⁸ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 307.

³⁹ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 37.

⁴⁰ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 44.

⁴¹ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 44.

Yazar üç sayısını, kahraman Hâle ile doğrudan ilgisi olan cümlelerde on kez kullanmıştır.: "Üç ay, dikkatlice ona doğru ilerliyor."⁴², "Her kartta üç kelimeyi geçmezdi."⁴³, "Hâle'ye bir kart gönderme fırsatı bulana kadar üç hafta geçti."⁴⁴, "Üç saat geçti ve tam olarak törenin bittiği zaman kart ona ulaştı."⁴⁵, "Ondan bir telefon gelmeden üç gün geçtikten sonra, görüşlerinden şüphe etmeye başladı."⁴⁶, "Törende onu dördüncü sıraya getiren nedir? Endişesi birinci sırada olmak ise neden üç sıradan da vazgeçti?"⁴⁷ "Belki de neden olmasın?" Üç harfi kuşku mu veriyor? Ona olan özlemine özetliyor mu?"⁴⁸ "Oda numaranız nedir 423? ... Konuşma tamamlandığında, üç harfe" AYB'ye "dönüştürülecektir".⁴⁹

Üç rakamı, eski ve modern dünya kültürlerinin çoğunda kutsallıkla öne çıkar; üç rakamı genel olarak Sâmîler ve özellikle İbranîler için kutsaldır, çünkü onlara göre evren üç şeyden oluşmaktadır: Gök, dünya ve denizler. Diğer taraftan üç büyük Babil tanrısı vardır: "Gök tanrısı; Anu, yer tanrısı; Ba'al ve su ve yağmur tanrısı; Eyâ. Bu rakam Kutsal Üçlü'yü sembolize eder. Genellikle İbranîler üç kere pekiştirerek herhangi bir şeye bağlanırlar ve ona ilgi duyarak şöyle derler: "Rab tapınağı, Rab tapınağı, Rab tapınağı".⁵⁰

Aynı şekilde, Hıristiyanlar için de kutsal bir sayıdır, zât-ı ilâhî'de teslis esasın olduğunu söyleyen, üçlü bileşenin gizemine sahiptirler. 812
Hıristiyan tanrılarının üçlemesi Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tan oluşur. Hıristiyanların bu üç tanrısı bir tanrıda birleşir. Böylece Ahd-i Cedid kitabında bu üç rakamı tekrarlanır. O kitapta: "Yunus üç gün üç gece balinanın karnında olduğu için, İnsanoğlu da üç gün üç gece yeryüzünün kalbinde olacak".⁵¹ "Herkesi acıyorum, çünkü şimdi benimle kalacak üç günleri var ve yiyecek hiçbir şeyleri yok".⁵² "Çünkü sen horoz ötüşünden önce beni üç kere inkâr edeceksin".⁵³ vb. ifadeler vardır.

Müslümanlara gelince bu rakamın önemine örnekler çoktur. Kur'ân-ı

⁴² Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 44.

⁴³ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 45.

⁴⁴ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 46.

⁴⁵ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 47.

⁴⁶ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 50.

⁴⁷ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 109.

⁴⁸ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 131.

⁴⁹ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 135.

⁵⁰ Kitâbu Mukaddes, Ahd-i Kadim, İrmiyâ 7, 1041.

⁵¹ Kitâbu Mukaddes, Ahd-i Cedid, Matta İncili, 12.

⁵² Kitâbu Mukaddes, Ahd-i Cedid, Matta İncili, 15.

⁵³ Kitâbu Mukaddes, Ahd-i Cedid, Matta İncili, 26.

Kerim’de de birçok yerde geçmektedir. Onlardan bazıları şunlardır: “Eğer (gücünün elverdiği kurbanı) bulamazsa hac sırasında üç gün oruç tutsun...”⁵⁴. Senin için alamet insanlara üç gün ancak işaretle konuşmandır...”⁵⁵. “Buna imkânı olmayan ise üç gün oruç tutmalıdır. Yemin ettiğinizde (bozarsanız) yeminlerinizin kefareti işte budur. ...”⁵⁶ ve buna benzer ayetler.

Üç rakamı Hz. Peygamberin hadislerinde de geçmektedir. Onlardan biri: “Üç özellik vardır; bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını tadar: Allah ve Resulünü, herkesten fazla sevmek, sevdiğini Allah için sevmek, Allah kendisini küfür bataklığından kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi, ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek”.⁵⁷ Bir diğer hadis-i şerif: “Münafıklığın alameti üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiğinde sözünde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiğinde emanete ihanet eder”.⁵⁸ Bir başka hadis-i şerifte ise “Üç şey vardır ki ortaya çıktığında kişiye imanı veya imanıyla kazandığı hayır fayda vermez: Güneşin batıdan doğması, deccal ve dabbetü’l-arz”.⁵⁹ buyurulmaktadır.

Yukarıdaki delillere dayanarak, üç sayısının kutsallığı, mükemmelliği ve olumlamayı sembolize ettiği söylenebilir. Bu manaların her biri eski medeniyetlerden, eski ve yeni ahitten ve Kur’ân-ı Kerim’den verdiğimiz örnekleri içermektedir. Sanki insan kültürü bu üç rakamına ait mana üzerinde ittifak etmişlerdir.

Diyebiliriz ki yazar bu manaların hepsini üç rakamıyla sembolize etmiştir. Kahraman Hâle hikâyesiyle yazarın vatanı Cezayir’i birbirine bağlayan bir sembol haline getirmiştir. Bunu kullanmasının ardında vatanına kutsallık vermeyi istemektir.

Yazarın bu üç rakamı için sıraladığı manaların çoğu, hikâyenin başı, ortası ve sonu ile tutarlı olduğunu göstermektedir. “Siyah sana yakışıyor” ibaresini içeren kart başlangıca işaret ediyor. “Üç meşhur ona dikkatlice yaklaşıyor” ve diğer üç kartın ikincisi 'bütün zamana sahibim', üçüncüsü “Bekleyen çiçekleri sarın.” Her kartta da üç kelimeyi geçmemektedir. “İlk

⁵⁴ *Kur’ân-ı Kerîm Meâlî*, çev. Halil Altıntaş – Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009), Bakara 2/196.

⁵⁵ Âl-i İmrân 3/41.

⁵⁶ Mâide 5/89.

⁵⁷ İmâm Ebu’l-Hasen Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Neysâbûrî Müslim, *Sahîh-i Müslim*, Kitâbu’l-İmân, (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981), Hadis No: 67.

⁵⁸ Müslim, *Sahîh-i Müslim*, Kitâbu’l-İmân, Hadis No: 107.

⁵⁹ Müslim, *Sahîh-i Müslim*, Kitâbu’l-İmân, Hadis No: 249.

fırsatta gelmeden önce yedi hafta geçti.” “Üç gün geçtikten sonra telefon gelmeden düşüncelerinde şüphelenmeye başladı.” “Onu dördüncü sınıfa ne getirdi? Ve birinci sınıfta olma gayreti olmasına rağmen neden üç sınıftan vazgeçti?” “Belki de?” Bu üç rakamı şüphesi ona olan özlemine aidiyetini mi belirtiyor? Odanın 423 numara olması nedir? Konuşmanın bitişi üç harfe “AYB” ye dönüşmesiyle mi olacak?” İşte bu ifadeler hikâyenin ortasına işaret ediyor. “Üç saat ve kart ona ulaşıyor, tamamen eğlencenin bitiş zamanına denk geliyor.” Bu ifadeler de hikâyenin sonuna işaret ediyor.

Yazar aynı zamanda vatanına ve halkına olan sevgisini ve ona olan bağlılığını destekliyor. Yine de bu vatanın şerefli halkının çabalarıyla sıkıntıları aşacağı gücünün olduğunu destekliyor.

Yazar bu üç rakamını kahraman Hâle ile direk ilgisinin olduğu cümlelerde zikretmekle yetinmemiş, aksine on bir defa zikretmiştir. Yedi defasında Talâl ile Hâle arasındaki ilişkiyi ifade etmek için kullanmıştır. Aşağıdaki cümlelerde bunu görmek mümkündür: ⁶⁰ "Ona o kadar aşık olduğu için, aşk tiyatrosunun perdesinin kaldırılmasından önce, bu yabancıнын hayatına girdiğini duyuran kalbinin üç atışını duymadı."⁶¹ “Üçüncü günün sabahında Beyrut’ta onunla telefonla konuştu. Sesini duymayı özlediğini gizledi. Fakat sevincini gizleyemedi”.⁶² “Paris’te üç defadan fazla onunla karşılaşmadım. Beni nasıl güzelleştirdin! Tabii... Sevgi var bizi güzelleştiriyor. Diğeri de solduruyor”.⁶³

814

Yazar üç yerde aralarındaki sevginin kopmasını bu üç rakamı ile ilişkilendiriyor. Bunlar: “Sabah saat üçte idi. İçkiyi bitirince konuşma da bitti”.⁶⁴ “Onsuz bir değerinin olmadığını ancak hayatının üç gecesinde şarap şişesinden daha az bir değerinin olduğunu ona öğretmeye çalıştı”.⁶⁵ “Üç masa uzakta ona bir göz attığında yerinden hareket etmedi. Yokmuş gibi davrandı”.⁶⁶

Üç rakamının on birinci defa kullanıldığı yer ise kahraman Hâle ile İzzeddin arasındaki ilişkinin başlamasıdır. Her ikisi de birbirini rahatlatıcı niteliğe sahiptir. Nitekim bu ilişki sonu evliliğe giden bir ilişki oldu:

---

⁶⁰ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 14-45-133-157-164-166-184.

⁶¹ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 14.

⁶² Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 133.

⁶³ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 184

⁶⁴ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 276

⁶⁵ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 291

⁶⁶ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 297

"İnanamazsın! Karşılaşmamız bize üçüncü bir fırsat verdi".⁶⁷

Yazar bu rakamı mukaddesliği sebebiyle Hâle ile sembolleşen vatanının kutsiyetini ifade etmek için kullanır. Vatanın hüznün hikâyesinin mutlaka bitmesi gerektiğini anlatmaya çalışmıştır. Hâle'nin İzzeddin hakkındaki bilgisi, bizzat Cezayir'in hikâyesinin mutlu sonunun kanıtıdır. Ülkesi Cezayir'I; onu takdir eden, kuşatan, koruyan ve onun yanında duran bir dost olarak buldu. Nitekim Hâle de İzzeddin'i düşmesinde, yorgunluğunda, huzursuzluğunda, ayaklanıp kalkmasında hep yanında ve kendisine yardımcı olarak bulmuştu.

6. Ney Sembolü

"Farsça kamış anlamına gelen ney, konuşmada, "Nay" kelimesinin inceltilmiş şeklidir. Kamıştan yapılan ve nefesle çalınan müzik aletine de bu isim verilmiştir".⁶⁸

Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin neyden bahseden "Ney Kasidesi" başlıklı kasidesi vardır. Burada neyden bahseder. Bu kasidede tonlarını insan eli değmeden kesilmiş bir bitkinin tonlarına benzetiyor, ardından bu çalgının şekillenmesini ve ortaya çıkışını anlatıyor.

"Neyin anlattığı hikâyeyi dinle, ayrılık hakkında
"Kökümden kesildiğinden beri,
Bu yanık ses yankılandı.
Sevgiliden her ayrılan,
Ne dediğimi anlıyor.
Kökünden koparılan herkes,
Aslına dönmek istiyor.
Beni her toplantıda görürsün, birleştiririm.
Sevinç ve kötülük arası ...."⁶⁹

Mevlânâ'ya göre sazlıktan koparılan ney, ayrılık ateşiyle yanıp tutuşmakta ve bu halinden şikâyetçi olmaktadır. O, kendisini ancak ayrılık acısı çekmiş, gönlü yaralı, içli insanların anlayabileceğini düşünür:⁷⁰ "Şu neyin neler söylediğini can kulağı ile dinle, o ayrılıklardan şikâyet

⁶⁷ Musteğânî, *el-Esved Yelku Biki*, 276

⁶⁸ Abdülbâki Gölpinarlı, *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri* (İstanbul: İnkılap ve Aka yayınevleri, 1977), 247.

⁶⁹ İnâyet Han, *Yedu'ş-Şi'r Hamsetu Şu'arâ' Mutasavvife min Fâris*, Trc. İsa el-Âkub (Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1998), 143.

⁷⁰ Bayram Ali Çetinkaya, "Mevlânâ Öğretisinde Müzik ve Ney" Uluslararası Düşünce ve Sanatta Mevlânâ Sempozyum Bildirileri Kitabı, 25-28 Mayıs 2006, Çanakkale, 450.

etmektedir. Ney kendine has bir dille, hal dili ile diyor ki: Beni kamışlıktan kestiklerinden beri, feryadımdan, duygulu olan erkek de, kadın da inlemekte, ağlamaktadır. Şu var ki beni dinleyen her insan, benim neler dediğimi anlayamaz. Benim feryadımı duyamaz. Beni anlamak, beni duymak için, ayrılık acısı çekmiş, gönlü yaralanmış, içli bir insan isterim ki, acılarımı, dertlerimi ona anlatayım".⁷¹

Halil Cibran, "Tören Alayı" adlı meşhur kasidesinde neyi ve iniltisini otuz beş yerde anlatır. Neyin iniltisini her zikrettiği yerde başka bir şeyin varlığından kalan bir şey olarak ifade eder. O kasidede şöyle der:

Şair neyin iniltisinin ölümsüzlük olarak anlatır. Ney insanlığın tamamının fanileşmesini ifade eder. Evrenden güneş kaybolduktan ve hayat bittikten sonra kendisi kalır. İnemelerinde devamlı yanan bir özlemi olup asla dinmesi söz konusu değildir. Varoluşun yok edilmesinden sonra geriye o kalır. O da gerçek ölümsüzlük sesidir. Onda şöyle der⁷²:

Bana Ney'i ver şarkı söyle	Şarkı sıkıntıları siler götürür.
Neyin inlemesi kalır	Zaman yok olunca.
Bana neyi ver şarkı söyle	Şarkı duanın en hayırlısıdır.
Neyin inlemesi kalır	Hayat yok olunca.
Bana neyi ver şarkı söyle	Şarkı ruhu gayrete getirendir.
Neyin inlemesi kalır	Güneşler yok olunca.
Bana neyi ver şarkı söyle	Şarkı ateştir ve nurdur/ışıktır.
Neyin inlemesi özlemdir	Hiçbir şey onu dindiremez.
Bana neyi ver şarkı söyle	Şarkı ölümsüzlüğün sırrıdır.
Neyin inlemesi kalır	Varoluş yok olunca.

816

Romanı özenle okuyan kişi, Celâleddîn-i Rûmî'nin ney şiirindeki düşünceye göre, yazarın neyin insan ruhunun özlemini sembolize eden özelliğini kullanmak istediğini bulur. Neyin taşıdığı hüznün kahramanın hüznü ve Mervane şehrinin hüznüyle uyum sağlamaktadır. Tamamen Cezayir'in hüznüne de uymaktadır. Bu sebeple de yazar kahramanını ney ile ilişkilendirmiştir: "Ardından anladım ki Mervane'nin adamlarının şarkı söylemesi neyin iniltisine uzanmaktadır. Kamış feryat etmenin yetersiz kaldığı sesi çıkaran bir alettir".⁷³

Kahramanın Cezayir'den zorla uzaklaşması, neyin asli vatanından uzaklaşmasına benzer; Bu yüzden ondan, vatanına olan özlemi ve

⁷¹ Mevlana, *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi*, I, 13: 1-3.

⁷² Cübrân Halil Cübrân, *el-Mevâkib*, 1. Baskı (Beirut 1997).

⁷³ Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 64.

ayrılığının acısının sesini duyuyoruz: "Bu yüzden ney, ayrılık halkının dostudur, çünkü asıl yapısını terk etti ve bir nehir boyunca yaşadktan sonra toprağında sökülüp atıldı... Sonra kalbini sertleştirmek için kendini ateşe maruz bıraktı ...".⁷⁴

Kahraman dedesini dağda ney ile sohbe sevk edenin ayrılık olduğunu anladı. Ayrılık ney ve hüznün birbirinin gereksinimleridir. Romanda şöyle ifade edilir; Kim atasının neye eşlik etmek için ayrıldığını görmüştür? Sadece kendisinin bildiği acı sebebiyle nefsiyle konuşmak için dağın tepesine tırmanırdı.⁷⁵

Romanda ney, şarkı söylemeyi bırakmayan sonsuzluğun sembolüdür. Bu yüzden ney, romanın kahramanı nereye giderse gitsin ve ondan ne kadar uzakta olursa olsun, asla kaybedilemeyecek özel bir çekiciliğe sahiptir. Bu Cibran'ın kortej şiiirinde geçenle benzerlik gödterir. Yazar şöyle der: "Ney ile büyürsen, nerede olursan ol sana seslenmeye devam edecek ve sen ona katılacaksın. Tıpkı Orpheus efsanesindeki tüm kuşların ve hayvanların ney çalarken ona katıldığı gibi o da kendi neyini çalıyor".⁷⁶

Ebedîlik düşüncesi sûfî düşünceyle, neyin nağmeleri ile mutasavvıfların sema ayinleri ve Allah ile olan ilgileri uyum içindedir. 817
"Onların dönmeleri neyin nağmeleriyle dünya sıkıntılarını onlardan söküp alır. Bedenin maddî oluşumundan koparıp alır. Çıkarılmış kemerinin sembolize ettiği zühd ve az yemek, maddî dünyadan uzaklaştırır. Bunların hepsi de dünya yükünü hafifletip yücelere yükseltir. Neyin nağmelerinin yaptığı gibi dönmeleriyle Allah'a doğru cezbeye gelir".⁷⁷

Dolayısıyla yazar romanda Hâle'yi; "Onun neyin kızı olduğunu görmüyordu"⁷⁸ sözlerinden anlaşılacağı üzere neye benzetmiş oluyor. Burada görünüyor ki, bir taraftan Hâle ile ney arasında, diğer taraftan şehri Mervane ve vatani Cezayir arasında sağlam bir bağ vardır.

Romandaki ney, bir yandan ana vatana özlemin bir sembolüdür ve bu özlem sonsuzdur; kaybolmaz ve yaşamın bitiminden sonra da devam eder. Neyin romandaki özlemi, kahramanın büyüdüğü memleketine özlemidir, Cezayir ve kahramanın doğum yeri olan Mervane şehridir. Ney ile Hâle arasında yakından bir ilişkisi olduğu söylenebilir, bu yüzden onunla

⁷⁴ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 64.

⁷⁵ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 64.

⁷⁶ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 189.

⁷⁷ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 314.

⁷⁸ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 315.

özdeşleşmişlerdir. Sanki o ve ney bir vücutta iki ruhmuş gibidir.

7. Sembolik Karakterlerin İsimleri

Roman yazarının kurgusal karakterlerini genel olarak adlandırmaya iten nedenler vardır. Roman yazarları hikâye karakterlerinin isimlerini her zaman iki seviye arasında kullanırlar: Birincisi gelişigüzel bir seviye olup isim, herhangi bir çağrışımdan ve sembolik olandan uzaktır. İkincisi fiziksel ve manevi ayırt edici özelliklerini taşıyan ifadelerle dolu bir isimdir.⁷⁹

"Siyah Sana Yakışıyor" romanındaki karakterlerin isimleri üzerinde düşünen biri sembol kullanımının çok sık olduğunu fark eder. Yazar, karakterlerine isim verirken rastgele bir tercihte bulunmaz. Yazar sadece belirli anlamları ifade eden semboller vermek istemektedir. Hâle el-Vâfi romandaki karakterlerden en önemlisidir. Hâle isminin sözlükte iki anlamı vardır: Birincisi bazı gök cisimlerini çevreleyen ışık çemberidir. İkincisi karanlık, yoğun yağmurlu bulutlardır. İlk anlama göre Hâle, çevrelenemeyen ve tutulamayan bir şeydir. İkinci anlama göre ise yağmur yüklü bir buluttur. Romanda Hâle; babasının, kardeşinin ve akrabalarının öldürülmesinden dolayı zulmedilenlerin maruz kalanların merkezinde yer alır. Bu da isminin birinci anlamına işaret eder. İsmi'nin ikinci anlamına göre Hâle tutulması imkânsız olan bir gücü sembolize eder. Dostların menfaatini temsil eden gücü ve düşmanlardan intikam almayı sembolize eder. Kara bulut bazen susuz bir yere düşerse hayır, fırtınayla birlikte yumuşak bir yere düşerse kötülük anlamındadır. Romanda da Hâle tam olarak öyle geçmiştir. Çünkü o direnci, gücü ve vefayı taşımaktadır. Bunlar yazarın Cezayir için arzu ettiği sıfatlardır.

818

Roman, Ervas dağının üzerinde yetişen Hâle'nin direncini ve gücünü bu dağdan aldığını ortaya koymaktadır: "Dedesini seneler boyunca o dağa eşlik etmesinden dolayı dünyayı önüne serilen halı gibi görmeye alışmıştır. Dünyaya karşı beslemiş olduğu kibir değildir. Fakat tabiatın yüksek sahnesinde dünyaya bakmayı öğrenmiştir".⁸⁰

Lakabı vefaya işaret eden "el-Vâfi"dir. Bu yüzden bir söz verdiyse yerine getirir. Vefa ise olumlu bir niteliktir. Asil huylu karakteri taşır.

Hâle Mervane şehrinde şeref ve saygınlık üzerine yetişmiştir. Hâle romanda kendisini şu şekilde tanıtmıştır: "Ben Ervas'ın ayaklarındaki şehrin

⁷⁹ Nidâl Sâlih, *en-Nüzû' el-Ustûrî fi'r-Rivâyeti'l-Arabîyye el-Mu'âsıra* (Dimaşk: Menşûrât İttihâdu'l-Kuttâb el-Arab, 2001), 177.

⁸⁰ Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 66

kızıyım. Bu şehir şerefi ve saygınlığı yok sayanı şiddetli gazabına uğrattır".⁸¹

Talâl ile geçirdiği zor duruma ve onun kendisinde oluşturduğu yıkıma rağmen şerefine vefalı olmaya ve içindeki yıkımı gizlemeye çalışmıştır. Duygularını tamir etmesi gerekiyordu. O Hülâgü'nün geçtiği şehirdi sanki. Ondaki her şeyi yok etti. Üzüntüsüne rağmen saygınlığı kendisini yıkımdan kurtarmaya çalıştı.⁸²

Vefalı Hâle elde ettiği bu niteliklerle Talâl ile yüzleşmeyi ve planlarını yıkarak sonunda onu yenmeyi başarmıştır. Hâle "Kendisini ilk defa gören Cezayir'li İzzettin'in söylediği şu cümleyi unutmamıştır: "Sana helal olsun. Sen gurur duyduğumuz Cezayir'li güçlü kadınsın".⁸³

Hâle'nin gururunu ve onurunun zarafetini koruması, yazarın arzuladığı sembol kadının zaferidir. Yazar, Hâle ile vatanı Cezayir'i birbirine bağlar ve birbirine benzer kılar. Onda Cezayir'in nitelikleri vardır. Yazar Cezayir'i Hâle ile sembolize eden birçok alametinin olduğuna işaret eder. Hâle acımda, şefkate, sıcakkanlılıkta ve güçte Cezayir gibidir.

"Talâl Hâşim"'e gelince; "طلال", "طل" kelimesinin çoğulu olup her şeyin daha hoş ve güzeli anlamındadır. Diğer anlamı da hafif yağmurun etkisinin az oluşunu ifade eder. Lakabı Hâşim'dir. Yani kırıp parçalayan demektir. Bu anlam romanda Talâl'in karakteriyle uyuşmaktadır. Kişiliği "bireyin kendisini sevmesi" anlamına gelen narsisizmi sembolize eder. Kendinden başkasını düşünmez. Eşyayı kendine yakın bulduğu için ve kendi tercihi ile sever. Ayrıca kendisini herkesin üzerinde ve eleştirinin dışında olduğuna inanır. Çünkü hatasını asla görmez.⁸⁴ İstedikini yapmayan bir insan ile karşı karşıya kalırsa onu şiddetli bir şekilde cezalandırır. Hâle'de yapmış olduğu gibi; parasını kabul etmediğinde ve istediğini yapmadığında, parasını ve zamanını harcadığı ve kurmakta zorlandığı aşk ilişkisini kırmıştır.

Talâl kendisini İnsanüstü bir varlık-adeta bir ilah- olarak görmektedir. O devamlı olarak yarattıklarını gözetler. Yazar Talâl'in ilah olduğunu ve yarattıklarını gizli bir şekilde gözlemlediğini söyler: "Her ilahın gücünün yarısı yarattıklarını gizlice gözlemek içindir. Çünkü ilah buna ihtiyaç duyar."⁸⁵ Eğer ilah (Talâl) yarattıklarını meydana çıkarmak istiyorsa ve

⁸¹ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 16

⁸² Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 306

⁸³ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 306

⁸⁴ Abdun'îm el-Hafnî, *Mevsûatu İlmi'n-Nefs*, 1.baskı (Beirut: Dâru Nublîs, 2005), 8.

⁸⁵ Musteğânî, *el-Esved Yelîku Biki*, 301.

onların güçlü olduğunu öne sürüyorsa bu demek oluyor ki onlar kendisine itaat etmediği vakitte onları herkesin önünde küçük düşürecekler ve onlara acımasızca işkence yapacaktır: “Yarattıklarını büyütmenin ve güçlü kılmanın sebebi zamanı geldiğinde onlara vereceği cezanın büyümesi ve daha da çetinleşmesi içindir, yoksa kullarının iyi hissetmesi için değildir”.⁸⁶

Talâl Hâşim, başkalarının çıkarlarını dikkate almayan ve aynı zamanda kişisel çıkarlarını ülkesinin çıkarlarının üzerinde gören herkes için bir simgedir. Ülkesinin evlatlarına suikast düzenleyip öldüren her katilin ve her fırsatçının sembolüdür.

Hâşim, Hâle’yi televizyon programında gördüğünde ondan hoşlanmaya başlamıştır. Onunla buluşmayı istediğini düşünmeye başlamıştır: “Cam şişeden yapılmış nargilesini doldururken kaçan bir yıldız (Hâle’yi) nasıl yakalayacağını düşünmektedir”.⁸⁷ Sonra ona yavaş yavaş yaklaşmaya başlamıştır. Ama Hâle ile ilk buluşmasında onu etkileyemediği için onu yıkmaya karar vermiştir. Romanda şöyle ifade edilir: Havaalanında onunla ilk karşılaşmasından son karşılaşmasına kadar Hâle’nin beklediğinin aksini yapmaya devam etmektedir. Sanki başından sonuna kadar sadece onu yıkmak için var olduğunu göstermektedir. Ağaçları sevdiğini söyleyen bir insanın bu sözünden sonra ağaçları kesmesi gibidir”.⁸⁸

Talâl, Hâle’ye büyük bir aşkı varmış gibi davranmıştır. Bu aşkın varlığını zanneden Hâle’nin etrafını sevgi kanatları çevrelemiştir. Fakat ansızın garip ve kötü davranışlarıyla, mermi gibi sert ve yıkıcı kelimeleri ile o aşkın sonucunda oluşan kanatları parçalamıştır: “Geri dönüşü olmayan mermiler gibi kelimelerin olduğunu bilmeyen adamdı. Hâle’nin gözyaşının aktığı gibi kelimeler de Talâl’in ağzından hızlıca akıyordu”.⁸⁹ Ve “Sanki arabasıyla birine çarpmış birinin, çarptığı kişiyi kurtarma gereği duymadan gitmeye niyetlendiği müzik eğlencesine katılan ve asla suçluluk hissetmeyen biri gibidir”.⁹⁰

İki yıl boyunca güvenmiş olduğu aşktan ve Talâl’in ona ilgisinden beyaz bulutların üstünde çok mutlu bir şekilde yaşadığını düşünmeye başlamıştır. Hâle, Talâl’in yapmış olduğu kötü şeylerden sonra sanki bulutların üstünden yere büyük bir hızla çakılarak parçalanmış gibi hissetmeye başlamıştır. Bu olanlar onu kalbi kırık bir şekilde Viyana’dan

⁸⁶ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 301.

⁸⁷ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 18

⁸⁸ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 301

⁸⁹ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 285

⁹⁰ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 287

Beyrut'a dönmesine neden olmuştur: "İşte o şimdi uçmaktadır. Sanki Viyana'dan değil bulutların üstünden kanatları kırık bir şekilde dönüyordu. Hâşim onu o yüksekten aşağı düşmesi için terketti... parçalanması için..."⁹¹

Yazar, bu karakteri, zekası, kültürü, zenginliği ve bilgisi ile arzularını tatmin etmek isteyen bencil bir adamla sembolize eder. Bu adam aynı zamanda kalbini kırmış olduğu, yıktığı ve çok üzdüğü kişinin duygularına da asla önem vermeyen bir karakterdir. Zehir ve balın bir arada bulunması gibi, bir taraftan gelişmişlik ve diğer taraftan yokluk bir aradaydı. Cezayir'i aynı anda seven ve yok eden Cezayir'in evlatlarına benzemektedir. Onu inşa ettiklerini düşündüler ve çatışan fikirleriyle yıktıklarını fark etmediler. Bazılarının yaklaşımına göre Müslüman Cezayir inşa etmek istemişlerdir. Ancak Cezayir'in çıkarlarını dikkate almadıklarından Cezayir'i ve kendi halkını yok ederek öldürmüşlerdir.

Talâl da Hâle'yi kurallarını koymak istediği bir vatan gibi arzuladığı her şeyi onun yapmasını ister. Fakat Hâle, hislerinden ve fikirlerinden dolayı onu reddedince onu yıkmaya başlar.

Diğer taraftan yazar, Cezayir'i ısrarla yok etmeye çalışanların hedeflerine ulaşamayacağını, Cezayir'in güçlü olduğunu ve her düşüşten önce ayağa kalktığı gibi yeniden ayağa kalkacağını söylemek ister.

İzzeddin'in olumlu kişiliği, olumsuz kişiliğe (Talâl'in kişiliği) karşılık gelmektedir. İzz adı güç, ihtişam, zafer, yücelik ve yükseklik anlamlarına gelir. Din kelimesine izafe edildiğinde bu isim; dinin gücü, ihtişamı ve üstünlüğü anlamına gelir.

Yazar, romanda geçen İzzeddin'in niteliklerini herhangi bir Müslüman'ın da taşımasını istemektedir. Çünkü o Hale'yi öldürmekle tehdit eden fanatikler gibi yapmıyordu ve onu Fransa'da gördüğüne mutlu olmuştu. "Hâle'yi gördüğünde mutluluğun onu kuşattığını hissetmiştir..."⁹² O kendine âşık bencil Talâl gibi değildi.

İzzeddin, Talâl'in aksine başkalarına yardım ediyor, savaşların acı verdiği ülkelerde insani işlerde de aktif olarak çalışmaktadır. Şarkı söylemeyi Talâl yüzünden bırakan Hâle el-Vâfî'ye sanat hayatına geri dönmesine yardım etmiştir. Hâle el-Vâfî'ye acısını azaltmaya çalışarak şöyle der: "Başarıdan başka tercihin olamaz. Başımıza gelen büyük sıkıntılar bizi güçlü kılar. Sende bu dünyadaki şöhretin başlangıç fırsatını görüyorum.

⁹¹ Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 302

⁹² Musteğânmî, *el-Esved Yeliku Biki*, 300.

Dünya yıldızlarının katılacağı büyük bir tören hazırlıyoruz. Senin de oraya katılmanı istiyorum. Elde edeceğimiz geliri Irak mültecilerini desteklemek için kullanılacak...”⁹³

İzzeddin, Talâl'in tam tersidir. Romanda adamın niteliği şöyledir: “Kırk yaşlarında sağlam bir adam, belirgin bir çaba harcamadan şık.”⁹⁴ Ve onun erkekliği, asaletinde, alçak gönüllülüğünde ve kıskançlığında Hâle'de belirdi. Romanda şöyle geçer: “Hâle onun tevazusunu, adamlığını ve kendisini kıskanmasını beğendi. Bu hisler kalbine sızdı. Bu adamı yoluna koyduğu için Allah'a teşekkür etti. Artık yalnız olmayacaktı”.⁹⁵

İzzeddin, davranışlarında doğal görünüyordu, Talâl Hâşim'in eskiden olduğu gibi onun önünde numara yapmıyordu: “Ertesi gün Hâle süslenmeden İzzeddin'e gitti. Sadece gözlerine çizdiği sürme dışında ... Onu da bir iki günlük sakallı ve prestijinden hiçbir şey kaybetmemiş halde buldu”.⁹⁶

İzzeddin, ülkesine, ülkesinin vatandaşlarına ve tüm insanlığa sadık, zorlanmış olduğu her şeye rağmen başkalarına değer veren ve onları mutlu etmeyi amaçlayan bir kişinin sembolüdür. Vatanını inşa etmeyi önemseyen her dürüst vatandaş temsil eder ve ailesini memnun etmeye ve zulümden kurtarmaya çalışır. Bu yüzden romanda Hâle'yi zulümden kurtarmak için gayret ettiğini ve çok güzel bir hayat yaşamasına yardımcı olmaya çalıştığını görürüz.

Yazar, İzzeddin örneğinde, Cezayir'i zalimlerden ve kötülüklerinden kurtaran kişiyi bulur. Onun gibilerin elinde Cezayir kalkınacak, yeniden inşa edilecek, büyüyüp evrensellik kazanacaktır.

Hâle el-Vâfi ölümüne mücadele etti, bir fırtınaya boyun eğmedi ve ölümünü isteyenlerden korkmadı. Allah'tan başkasına kulluğa razı olmadı ve terörizme karşı çıkarak şahsiyetini korudu ve babasının başladığı yolu tamamladı. Yaşadığı güçlüklerle rağmen, kararlı kaldı ve terörizme, babasını, kardeşini ve ülkesini yok etmeye çalışanlara karşı tutumunu dile getirdi ve zulüm karşısında acizleşmedi, aksine tüm gücüyle durdu ve kendi yolunu takip etti.

Öte yandan, Talâl Hâşim acımasızlığı ve zulmü simgelemektedir.

---

⁹³ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 321-322.

⁹⁴ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 304

⁹⁵ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 323

⁹⁶ Musteğânmî, *el-Esved Yelîku Biki*, 323

Hâle el-Vâfî'nin yaptığını yapamadı. Hâle el-Vâfî'yi kendisine bağlı, kendisinin sahip olduğu ve kendisine istediğini yaptırabileceği aciz biri haline getirdi.

Ancak Talâl'in karakterine karşılık gelen karakter İzzeddin'dir. İyi ve kötü zamanlarda kardeşlerinin yanında duran ve bütün insanlara sevgiyle bağlanan, ülkesi için iyiliği isteyen iyi Cezayir'li adamın güçlü sembolik bir figürüdür.

8. Romanda Sembolün Estetikliği

Günümüzde romanda sembolün kullanımı daha da artmıştır. Bunun nedeni çağdaş yaşamın zenginliği, fikirlerin kalabalıkları, birbiriyle çelişen akımlar ve sembolizm gibi ifadelerini sembolle anlatmayı benimseyen edebi doktrinlerin ortaya çıkmasıdır.⁹⁷ Bu bağlamda semboller; sosyal, politik, tarihî olaylar ile ilgili gerçekleri ortaya çıkarmak için kullanılan ve gerçekliği kendisini çağrıştıran gizli, bulanık ifadelerle ortaya koyma tekniği olarak doğmuştur. Örneğin, bir kadını tasvir etmek sadece yazarın duyuşsal veya fiziksel taraftaki amacı ile sınırlı değildir. Bunun yerine yazar, özgürlüğü, vatani veya devrimi simgelemek gibi başka bir nesneyi veya kişiyi sembol olarak kabul eder. Unutulmamalıdır ki yazar tarafından kullanılan semboller sürekli değişim göstermektedir.⁹⁸

Okur "Siyah Sana Yakışıyor" romanını okuduğunda, yazarın okuyucunun düşüncesini aşmak için semboller kullanmak istediğini görür. Ayrıca yazar romanda okuyucunun dikkatini, zulüm uygulamalarının gölgesindeki ülkenin durumuna ve Cezayir insanının bu uygulamalar gölgesinde ulaştığı gizemli duruma çekmek istemektedir.

Öte yandan yazar romanda sembolize ettiği konuyla uyuşan mantıksal bir sembol getirerek kültürel sistem, çağdaş edebi miras ve dilsel yaratıcılık ile etkileşime girmektedir. Böylece kültürel mirasla kaynaşmış bir özgünlük yaratmış olup hayal gücünü kullanarak okuyucuyu kaderini belirlemek için yakasına yapışmaya davet eden estetik değerleri icat etmiştir.

Romancı, bu romanda benimsediği anlatı yapısının temellerinden biri olan sembollere dayanarak, yirminci yüzyılın son on yılında Cezayir halkının yaşadığı kanlı çatışmayı, entelektüel, sosyal ve psikolojik yapılarının birbirine karıştığı bir tarihçeye oturtmayı başarmıştır. Otorite ve

⁹⁷ Sâlih Mefkûde, *el-Mer'etu fi'r-Rivâyeti'l-Cezâiriyye*, 1. Baskı (Cezayir: Dâru'l-Hudâ, 2003), 241.

⁹⁸ Mustafa Abdulğani, *Kadâyâ er-Rivâye el-Arabiyye fi Nihâyeti Karni'l-Işrîn*, 1.baskı (Kahire: el-Dâru'l-Masriyye el-Lubnaniyye, 1999), 166.

din adamlarının kişilikleri ve uygulamaları, bu iki otoritenin muhaliflerinin maruz kaldığı belirli bir gerçekliğin, işkence ve öldürmenin arka planı olarak ortaya çıkmaktadır. Roman, şiddet şoku ile siyasi diyalogun kaybı arasında canlı bir bağ kurmaya çalışarak diyalojik bir şekilde onunla uyum sağlamak için siyasi tarihle doğrudan ilgili olan tarafsızlığın arkasına saklanıyor.

Denebilir ki yazar romanda sembolleri konuşurabilmiştir. Düşüncelerini cesurca ve güzel bir şekilde ifade edip ülkenin siyasi ve sosyal gerçeklerini gözlemleyerek ve elini sadece Cezayir'i ilgilendiren hassas konulara uzatarak kalmamış aksine, Arap dünyasındaki farklı yerlere de önem verdiğini göstermiştir.

Yazar romanında metne daha geniş bir boyut, söz ve işaret ettiği anlamlara da aktif bir hareketlilik getirmiştir. Ayrıca yazar, dilin doğrudan yerine getiremediği psikolojik yönleri ifade edebildiği gibi sembolün kullanımını ve sembolik metni bir portal taşıyıcı haline getirmiştir. Okuyucunun önüne birçok yorum ufku açarak ona, toplumsal ya da tarihsel gerçeklere doğrudan girme konusunda dayanak göstererek geniş bir özgürlük vermiştir. Sanatçı günlük gerçekleri anlatmakla kalmıyor, bunun yerine insanın acısını ve yanılısamasını ifade etmiş oluyor.

Romandaki semboller, edebi sanatlardaki çatışmaların çoğunu karakterize eden iyi ve kötü arasındaki ebedi mücadelenin bir yönüne temas etmektedir.

Sonuç

Yazar, romanını oluştururken genel edebi yaratıcılığın ve edebiyatta sembolizmi kullanma deneyiminden istifade ederek sembolleştirme metodunu başarıyla işlemiştir. Ülkesi Cezayir'deki olaylara ilişkin tarihsel bilgisinden ve bu romanda kullandığı incelikli dilden ortaya çıkan geniş edebi kültüründen yararlanarak romanda birçok simgeyi kullanmayı başarmıştır. Başlığı sembolize ederek artık okuyucuya Cezayir'in geçmişi, şimdiki hali ve geleceğine ulaşacak başka mekân ve zamanlarla ve bu zaman ve mekânın sınırlarını aşarak sembollerin varlığın ortaya koymuştur. Nitekim kahraman Hâle ve onun ülkesinin çocuklarının durumu Cezayir'le sınırlı kalmayıp daha genel bir hal almıştır.

Romanda çok boyutlu sembolleri temsil eden figürler vardır. Talâl, kendi çıkarlarını elde etmek isteyen ve anayurtlarına verdikleri zarara dikkat etmeden kaprislerinin arkasında sürüklenen vatanın bozulmuş çocuklarının bir sembolüdür, İzzeddin ise, ülkesini ve ülkesinin halkını

seven, kendisine ve onlara bir yardım eli uzatmaya çalışan iyi bir Cezayir vatandaşı olarak sembolize edilmiştir.

Ney ise romanda sadece bir müzik aleti değildir. Aksine, Cezayir'in üzüntüsünün, evlerinin, sevgisinin, sıcaklığının ve vatan özleminin bir simgesidir. Aynı şekilde özellikle de İslam, Hıristiyan ve Yahudilik dinlerinden alınan üç rakamı vatanın kutsallığını sembolize etmektedir. Kutsallık çeşitli din ve kültürlerden alınan üç rakamının kendisinden kaynaklanmaktadır.

Belki de yazarın bu romanda dayandığı bu sembolik anlatım onu iletişimsel ve sanatsal edebi işlevini, değişim arayışında olan ve iyi bir toplum kurma çabası içinde olan çağın gereklerine uygun olarak yerine getirme çabasıdır.

"Siyah Sana Yakışıyor" romanı, yazarının temelde fikirlerini aktarma sembolüne dayanan önemli siyasi eserlerden biri olduğu söylenebilir. Yazar genel olarak kanlı dönem süresince ülkenin güvenliğini sarsıcı trajik olayları sunmaya çalışmıştır. Cezayir tarihinin o dönemindeki acı gerçeğini de ortaya koyarak güvenli yola ulaştıran kurtuluş yolunu da çizmeye çalışmıştır.

Kaynakça

- Abdulğani, Mustafa. *Kadâyâ er-Rivâye el-Arabiyye fi Nihâyeti Karni'l-Işrîn*. 1.baskı. Kahire: el-Dâru'l-Masriyye el-Lubnaniyye, 1999.
- Ahmed, Muhammed Fettûh. *er-Remz ver-Remziyye fi'ş-Şiiri'l-Mu'âsir*. Kahira: Dâru'l-Me'ârif, 1984.
- Alahmad, Mohamad. "Hannê Mîne'nin Üç Eseri (Bakâyâ Suvar, el-Mustenka' ve el-Kitâf) Örneğinde Otobiyografik Roman". *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*. 23/11 (Nisan, 2019): 263-274.
- Beer, Henry. *el-Edebu'r-Remzî*, trc. Henry Zağîb. 1.baskı. Beyrut: Menşûrât Daru 'Uveydêt, 1981.
- Bûdiba, İdris. *er-Rivâyetu ve'l-Binyetu fi Rivâyâti't-Tâhir Vettâr*. 1.baskı. Kasantine: Menşurâtu Câmi'atu Montriy, 2000.
- Çetinkaya, Bayram Ali. "Mevlânâ Öğretisinde Müzik ve Ney" *Uluslararası Düşünce ve Sanatta Meolânâ Sempozyum Bildirileri Kitabı*, 25-28 Mayıs 2006, Çanakkale.
- Cezzâr, Muhammed Fikri. *el-'Unvân ve Simyûtikiyâ el-İttisâl el-Edebî*. Kahira: el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-âmmetu li'l-Kitêb, 1998.
- Chadwick, Charles. *er-Remziyye*. Trc. Nesîm Yusuf. Kahira: el-Hey'etu'l-Masriyyetu'l-Âmme li'l-Kitêb, 1992.
- Cübrân, Halil Cübrân. *el-Mevâkib*. 1. Baskı. Beyrut 1997.
- Dusûkî, Ömer. *el-Mesrahiyyetu Neş'etuhâ ve Târihuhâ ve Usûlubuhâ*. 2.baskı. Kahira: Dâru Fikri'l-Arabî, 1970.
- Feyduh, Abdulkadir. *er-Ru'ye ve't-Te'vîl Medhal li Kıraeti'l-Kasîdeti'l-Cezâiriyye el-Mu'âsıra*. 1.baskı. Cezayir: Dâru'l-Visâl, 1994.
- Feyruzâbâdî, Mecdu'd-Dîn Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûsu'l-Muhît*. thk. Muhammed Na'îm el-'Urksûsî. 8.baskı. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 2005.
- Gölpınarlı, Abdülbâki. *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul: İnkılap ve Aka yayınevleri, 1977.
- Hafnî, Abdulmun'im. *Mevsûatu İlmi'n-Nefs*. 1.baskı. Beyrut: Dâru Nublîs, 2005.
- Halîfî, Şu'ayb. "en-Nassu'l-Muvâzî li'r-Rivâye İstiraticiiyye el-Unvân". *Mecelletu'l-Kermel* 46 (1992).

Han, İnâyet. *Yedu's-Şi'r Hamsetu Şu'arâ' Mutasavvife min Fâris*. Trc. İsa el- 'Âkub. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1998.

Haşlâf, Osman. *er-Remz ve'd-Dilâletu fi Şi'ri'l-Mağribi'l-Arabiyyi'l-Mu'âsir*. Cezayir: Menşûrâtü't-Tebyîni'l-Câhızıyye, 2000.

Hilâl, Muhammed Ğuneymî. *el-Edebu'l-Mukârin*. Beyrut: Dâru'l-Avde, 1983.

İbrahim, Abdullah. *Mevsû'atu's-Serdi'l-Arabî*. Beyrut: el-Muessesetu'l-Arabiyye li'd-Dirâset ve'n-Neşr, 2000.

İsmail, İzzeddin. *eş-Şi'ru'l-Arabiyyi'l-Mu'âsir*, 2.baskı. Beyrut: Dâru's-Sekâfe, 1972.

Kaddûr, Ahmed. *Mebâdi'u'l-Lisâniyyât*. Dımaşk: Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir, 1996.

Katûs, Bessâm. *Simyâu'l-'Unvân*. 1. Baskı. 'Ammân: Vezâretü's-Sekâfe, 2010.

Kitâb-ı Mukaddes, Ahd-i Cedîd, Matta İncili.

Kitâb-ı Mukaddes, Ahd-i Kadîm, Sıfır İrmîya.

Kur'ân-ı Kerîm Meâli. çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.

Kuyanay, Mehmet. "Arap Edebiyatında Şiirden Nesre Geçiş Süreci". *SSD Journal* 7 /29 (Ocak, 2022), 38-50. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.544Publis> (14/01/2024)

Mahmud, Yasin. (27 Aralık 2019), e's-Sîratu'z-Zêtiyyetu'r-Rivâiyye Ehlâm Musteğânî <https://www.almsal.com/post/278099>.

Mefkûde, Sâlih. *el-Mer'etu fi'r-Rivâyeti'l-Cezâiriyye*. 1. Baskı. Cezayir: Dâru'l-Hudâ, 2003.

Mevlana, *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi*.

Mûniye, Müzyânî- 'İcle, Tavâhiriyye. *eş-Şahsiyyât fi'l-Esvedî Yelîku Biki li Ehlâm Musteğânî*. yüksek lisans tezi. Câmiatu Becâye el-Cezâir, 2014.

Müslim, İmâm Ebu'l-Hasen Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Neysâbü'rî. *Sahîh-i Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.

Musteğânî, Ehlâm. *el-Esved Yelîku Biki*. Beyrut: Dâru Nevfel, 2012.

Sâlih, Nidâl. *en-Nüzû' el-Ustûrî fi'r-Rivâyeti'l-Arabiyye el-Mu'âsıra*. Dımaşk: Menşûrât İttihâdu'l-Kuttâb el-Arab, 2001.

Todorov, Tzvetan. *Medhal İle'l-Edebi'l-Acâibî*, Trc. el-Sıdîk bu 'Alâm, 1.baskı.

Ribat: Dâru'l-Kelâm, 1993.

Todorov, Tzvetan. *Nazariyyât fi'r-Remz*, Trc. Muhammed ez-Zikrâvî, 1.baskı. Beyrut: el-Munazzamatu'l-Arabiyye li't-Terceme, 2012.

Yakıt, İsmail. *Yunus Emre'de Sembolizm, Çıktım Erik Dalına*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2002.

Zehra, Mes'udân. *er-Remziyye fi'r-Rivâyeti'l-Cezâiriyye Rivâyetu'l-Hût ve'l-Kasr-ı Tâhîr Vettâr İnmûzecen*. Yüksek lisans tezi. Câmî'atu Abdulhamid b. Bâdis. Müsteğânim, 2017.